

lingüística entre les actuals províncies d'Alacant i de Múrcia, alguns parlars locals (Monòver, Castelló, comarca del Baix Palància) o alguns topònims (Ontinyent, Peníscola, etc.). Amb tots aquests treballs, alhora, deslligats i unitaris, Sanchis, amb una fe massis-

sa que busca, però, la base dels seus arguments en la ciència i la crítica, intenta d'articular una caracterització del País valencià. Una caracterització essencialment geogràfica, històrica i lingüística.

JOAQUIM MOLAS

Lluís LÓPEZ DEL CASTILLO: *Llengua standard i nivells de llenguatge*. Pròleg de Marta MATA i GARRIGA. Barcelona, Laia, 1976. (Col·lecció «Les Eines», núm. 13). 338 ps.

El llibre de Lluís López del Castillo és, per les repercussions que pot tenir en el món de l'ensenyament de la llengua catalana, un llibre important en el qual l'autor pretén, aparentment, d'investigar alguns problemes relacionats amb el que en l'àmbit de la lingüística moderna s'anomena la *variació lingüística*, és a dir, els distints nivells —es podria parlar fins i tot de les distintes gramàtiques— que els parlants d'una llengua poden usar, condicionats per fenòmens generalment extralingüístics. El llibre, però, i per això he parlat d'objectiu aparent, basant-se en una valoració personal dels resultats de la investigació sobre la variació, pretén, en realitat, de proposar una determinada didàctica de la llengua catalana i, consegüentment, destacar, per superar-les, les insuficiències dels mètodes utilitzats fins ara. En definitiva, l'objectiu real, i confessat, del llibre consisteix a proporcionar els ensenyats de llengua catalana d'uns coneixements suficients sobre *què* i *com* s'ha d'ensenyar. A part de les pàgines dedicades a aquests dos aspectes, el llibre conté un capítol, «Aproximació a una fonologia standard» (ps. 211-323), que aquí deixaré de banda, ja que ni té massa interès descriptiu (a causa dels errors molt nombrosos: per exemple, s'hi afirma que *i* a *acció* és una semivocal (p. 216), quan es tracta d'una vocal o, si no, d'una semiconsonant; o que les síl·labes africades i fricatives són realitzacions d'un únic fonema [-ʃ] i [ʃ] serien variants de /ʃ/ (ps. 248-249), sense que sigui possible, però, de determinar quan apareix l'una o l'altra —*coixa* i *cotxe* serien idèntics—); ni té massa interès teòric (aquí els errors són encara més greus: per exemple, no ens diu mai quina teoria fonològica utilitza —suposo que l'estructural— ni la utilitza bé: el terme de *neutralització*, per exemple, hi és utilitzat de quatre maneres distintes: 1. Com la pèrdua, diacrònicament, d'una distinció fonemàtica (p. 266), per explicar, per exemple, la no distinció en el català «apitxat», de [ʒ] i [tʃ]; 2. com la in-

xistència d'una distinció fonemàtica en una varietat dialectal (p. 233), en parlar, per exemple, de la no distinció en certs dialectes catalans de [v] i [b]; 3. com la pèrdua d'una distinció fonemàtica en alguns casos (p. 264), per explicar l'alternança *pedagogia*/*pedagog* enfront de *bogeria*/*boig*; i 4. l'única correcta, com la pèrdua d'una distinció fonemàtica en un context determinat) ni, finalment, té massa interès pràctic (ja que, fins i tot per a un especialista, és la lectura difícil i afavoridora de confusions). Centrat, per tant, aquest breu comentari, primer de tot, en les propostes d'una nova didàctica de la llengua i, segonament, en la investigació dels nivells de llenguatge que les justifiquen.

L'ensenyament de la llengua

Als dos primers capítols del llibre («La llengua a la nostra societat i escola» i «Alguns problemes específics de la didàctica del català», ps. 13-19 i 21-26, respectivament) l'autor intenta: 1r., de mostrar les insuficiències que solen caracteritzar l'ensenyament de la llengua catalana actualment (la marginació del propi parlar i dels valors autòctons —diguem-ne dialectals— i l'anul·lació de la funció expressiva del llenguatge en benefici quasi exclusiu de la funció comunicativa) i les conseqüències que se'n deriven (una sobrevaloració de la llengua escrita, especialment de l'ortografia); 2n., definir la funció de l'escola en relació al llenguatge (fer de «pont entre la llengua de l'infant i la llengua de la comunitat parlant»); i 3r., proposar una nova didàctica basada en el màxim respecte a la llengua que cada nen aporta al grup i a l'ensenyament gradual, cronològicament condicionat, dels distints nivells de llenguatge (standard, literari i culte, científic i tècnic) en totes les seves vessants (oral, escrita i formal).

En principi, aquestes propostes semblen correctes i, fins i tot, era de desitjar que algú

les formulés. Es plantegen, però, algunes qüestions que són, com a mínim, perilloses per al futur desenvolupament de l'ensenyament de la llengua catalana i, per tant, per a la normalització de la nostra cultura. Val la pena que n'examinem alguna. En primer lloc, López del Castillo basa bona part de la seva crítica de la didàctica actual en una valoració negativa del paper que hi juga l'ortografia, considerada, veladament (p. 28, per exemple), com un instrument al servei de la classe dominant i, a més, com l'origen de la coneguda (i perillosíssima) valoració pejorativa del propi parlar. Aquesta afirmació s'hauria de matisar i, potser, rebutjar: un repàs a la història de la nostra llengua ens obligaria a invertir l'esquema: sembla molt més correcta una hipòtesi que situï la valoració pejorativa del propi parlar en un estadi cronològicament anterior (o simultani) a la valoració negativa de l'ortografia i que, per tant, consideri aquella com una causa i no pas com un efecte —«la diglòssia s'expressa sempre en una major o menor rigidesa dels controls lingüístics» ens adverteix R. Ll. Ninyoles a *Idioma i prejudici*, 1971, p. 45—. Això hauria hagut de ser estudiat amb més atenció. En segon lloc, l'autor proposa de començar l'ensenyament de la llengua en el nivell més immediat al nen —el propi parlar— per anar ascendint gradualment als nivells superiors. El que no se'ns explicita prou, però, és quant de temps i quina intensitat s'hauria d'atorgar a l'ensenyament d'aquest nivell. El problema que es pot originar em sembla clar (i és real, ja): el nen, quan arriba a l'escola, domina perfectament, en forma de coneixements implícits, el seu nivell de llenguatge. Davant d'això, es poden fer dues coses: o bé donar-li els coneixements explícits del seu nivell (explicitar-li la «seva» gramàtica), cosa absurda, atesa l'edat, o bé donar-li els coneixements implícits dels nivells superiors. Fóra una pèrdua de temps estendre's massa a ensenyar allò que ja es coneix. Una comprensió errònia de la proposta de Lluís López del Castillo (i l'excessiu esquematisme d'aquesta part del llibre l'afavoreix) podria convertir l'escola en un pont de lloms llarguíssims on molts infants s'aturarien per a no arribar mai, amb normalitat, a la riba dels nivells superiors. En tercer lloc, caldria precisar que la nova didàctica de la llengua catalana només pot posar-se en marxa quan l'escola sigui, a casa nostra, nostra: començar l'ensenyament del català seguint els ritmes cronològics que proposa López del Castillo i continuar, en canvi, l'ensenyament del castellà seguint els ritmes actuals, originaria una situació en la qual el «temps» d'aprendre els nivells més elevats del català arribaria quan els nens ja haurien adquirit tots els nivells del castellà. I hem de

recordar que bona part del problema del català rau en el fet que el seu sistema ortogràfic s'aprèn quan ja se'n coneix un altre.

Els nivells de llenguatge

En aquesta part del llibre, que comprèn dos capítols —«Els diversos nivells de llengua en el català actual» (ps. 27-92) i «Matisos i problemàtica del estàndard dins un sector de l'idioma: el bàsic» (ps. 93-142)— i un apèndix —«Resultats d'una enquesta» (ps. 143-210)—, Lluís López del Castillo ens presenta els resultats de les seves investigacions sobre la llengua, considerada «fonamentalment com un fet social, i, per tant, dotat d'ingredients històrics, geogràfics, psicològics, culturals...», és a dir, sobre els diversos nivells de llenguatge segons els estaments —*dialectes socials*—, les diverses comunitats locals —*dialectes geogràfics*—, les diverses situacions o contextos culturals —*llenguatges específics*— o bé diversos factors «psicosocioculturals» —*nivells d'expressivitat*— i sobre la seva repercussió en l'escola (aspecte, aquest, que ja hem comentat).

El contingut d'aquesta part del llibre és menys discutible que el de la primera part a causa del seu caràcter extremament descriptiu (però no exhaustiu). És de lamentar, però, que l'autor no s'hagi situat en el marc d'una teoria lingüística (en principi qualsevol), perquè només així hauria pogut valorar un concepte —el de nivell de llenguatge, que mai no rep una definició clara—, i, al mateix temps, estudiar les possibles relacions entre els distints nivells. Preguntes fonamentals per a la lingüística actual —per exemple: ¿usen els parlants d'una llengua més d'un nivell de llenguatge? Quan i per què? ¿S'ha de basar la gramàtica en un únic nivell de llenguatge (gramàtiques unilectals) o n'ha d'incloure més d'un (gramàtiques polilectals)? Què és el que diferencia els distints nivells de llenguatge? ¿Aquestes diferències són les mateixes diferències existents entre llengües distintes? etc.— no es plantegen mai en el llibre a causa, precisament, del pla atèdric en què se situa l'autor. Respondre-les, però, ens permetria de construir un model de la competència dels parlants (concepte que potser hauria de ser distint del que usa Chomsky) i una teoria sobre l'adquisició del llenguatge i, per tant, de planificar convenientment els mètodes d'ensenyament d'una llengua. Lingüística teòrica i lingüística aplicada són, sempre, les dues cares d'una mateixa moneda que, per tant, mai no haurien de ser separades per ningú.

JOSEP M. NADAL